

Sažetak izvješća pučke pravobraniteljice

Analiza stanja ljudskih prava
i jednakosti u Hrvatskoj

2023.

Zagreb, ožujak 2024.

Sažetak izvješća pučke pravobraniteljice za 2023.

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Analiza i ocjena stanja zaštite ljudskih prava i jednakosti	3
3. Statistički podatci o postupanju za 2023. godinu.....	10
4. Suradnja i javno djelovanje u promicanju ljudskih prava i suzbijanju diskriminacije.....	14
5. Preporuke.....	20
6. Zaključak.....	30

Sažetak se predaje u skladu s obvezom prema Poslovniku Hrvatskog sabora, s obzirom na to da Izvješće sadrži više od 30 stranica.

Izrazi koji se koriste u ovom Sažetku izvješća, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

1. Uvod

Izvješće pučke pravobraniteljice za 2023. godinu donosi **analizu i ocjenu stanja zaštite ljudskih prava i sloboda u Hrvatskoj** te vezano za određene pojavne oblike povreda prava pojedinaca ili pojedinih društvenih skupina. U njemu pučka pravobraniteljica **upućuje 147 preporuka za otklanjanje sustavnih nedostataka i nepravilnosti** koje dovode do povreda ustavnih i zakonskih prava građana, a Izvješće sadrži i ocjenu o mjeri u kojoj su tijela postupala u skladu s ranijim preporukama pučke pravobraniteljice.

Postupanje institucije određeno je Ustavom, Zakonom o pučkom pravobranitelju, Zakonom o suzbijanju diskriminacije, Zakonom o nacionalnom preventivnom mehanizmu za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja i Zakonom o zaštiti prijavitelja nepravilnosti.

Kao **opunomoćenica Hrvatskog sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda**, pučka pravobraniteljica ovo Izvješće temelji na **postupanju u predmetima** pokrenutim po pritužbama građana i na vlastitu inicijativu.

S obzirom da je riječ o izvješću o stanju ljudskih prava, pripremljeno je i na temelju **informacija koje smo za potrebe izrade Izvješća prikupili od širokog kruga dionika** – ministarstava i drugih državnih tijela, županija i gradova, organizacija civilnog društva, akademske zajednice, sindikata, udruga poslodavaca, strukovnih komora, vjerskih zajednica, predstavnika i vijeća nacionalnih manjina.

U Izvješću koristimo i **informacije prikupljene tijekom terenskih obilazaka diljem Hrvatske**, što je u 2023. obuhvaćalo domove za starije, zatvore, policijske postaje i pritvorske jedinice, područja stradala potresom, romska naselja, prihvatilišta za tražitelje međunarodne zaštite, psihijatrijske bolnice, bolničke psihijatrijske odjele i ekološki ugrožene lokacije.

Izvor podataka su i znanstveni radovi, istraživanja i statistički pokazatelji, kako iz Hrvatske, tako i oni međunarodni. Koristimo i ključne komentare i prijedloge koje smo davali u gotovo 60 javnih savjetovanja na zakone i druge propise u kojima smo sudjelovali. Izvor za Izvješće su nam i odluke Ustavnog suda i nacionalnih sudova, kao i presude Europskog suda za ljudska prava i Suda Europske unije.

Izvješće se predaje u trenutku kada je Hrvatski sabor raspušten i raspisani su parlamentarni izbori. Ovim putem pučka pravobraniteljica kao opunomoćenica Hrvatskog sabora ističe važnost kvalitetne suradnje i podrške radu institucije upravo od strane Hrvatskog sabora. Osobito se u tom pogledu ističe kako je **nastavljen trend neažurnosti u raspravljanju godišnjih izvješća pučke pravobraniteljice** pa tako u trenutku pisanja ovog Izvješća još na plenarnoj sjednici nije raspravljeno Izvješće pučke pravobraniteljice za 2022. godinu.

Stoga je potrebno ovo i buduća izvješća ažurno raspraviti, dok su prikupljeni podatci i analize aktualni i relevantni, odnosno unaprijediti odnos Sabora prema izvješću pučke pravobraniteljice, kao i jačati podršku ispunjenju preporuka za bolju zaštitu i promicanje ljudskih prava i vladavine prava.

2. Analiza i ocjena stanja zaštite ljudskih prava i jednakosti

U 2023. godini **građani su se najčešće obraćali pučkoj pravobraniteljici** zbog kršenja prava na zdravlje, a u tom području otvorena su 454 nova predmeta. Slijede pritužbe na diskriminaciju u različitim područjima života, radne i službeničke odnose, gospodarstvo i obrt te pravosuđe, uključujući i ovrhe. Postupali smo u sveukupno 6.680 predmeta, pri čemu je novootvorenih 4.803, što je 5.9% više u odnosu na godinu ranije.

S obzirom na jako širok pregled područja i tema, a istovremeno izravan kontakt s građanima oko njihovih problema, pučka pravobraniteljica je u jedinstvenom položaju za uočiti slične poteškoće koje se pojavljuju u brojnim tijelima javne vlasti odnosno na razini sustava. Pritužbe pokazuju da treba uložiti dodatne napore kako bi građani dobili kvalitetnu javnu uslugu. Potrebno je temeljitije upoznavati građane o njihovim pravima i kako ih ostvariti te primjenjivati načelo pomoći strankama u postupanju. Instrukcije trebaju unaprijediti svoju komunikaciju s građanima kako bi bila pravovremena i kvalitetna, s obzirom na to da nerijetko dobivaju odgovore koji nisu potpuni, formalistički su, zakašnjeli, a ponekad odgovor ni ne dobiju. Kako pokazuju brojni primjeri dugotrajnosti u postupanju različitih tijela prikazani u Izvješću, potrebno je i ubrzati postupanje. Napokon, potrebno je i unaprijediti međuresornu suradnju, kako u postupanju glede pojedinačnih situacija, tako i u osmišljavanju politika i novih strukturnih rješenja za sve građane. Sve su to prepreke za ostvarivanje **prava na dobro upravljanje**, kod kojeg su vidljivi neki pozitivni pomaci, no ne i dovoljni, osobito s obzirom na to da iz ovih problema proizlazi i dio nepovjerenja u institucije. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.1. Pravo na dobro upravljanje.

Brojne su prepreke u ostvarivanju **prava na zdravlje** - pritužbe pokazuju da mnogi građani otežano ostvaruju zdravstvenu zaštitu, bilo zbog nedostupnosti zdravstvenih usluga, nedostatka liječnika, neinformiranosti, administrativnih prepreka ili zbog sustava koji ne odgovara na potrebe pacijenata. Dio građana ukazuje da liječnici s njima ne razgovaraju profesionalno i obazrivo. Stanovnici udaljenih mjesta i otoka strahuju da će ostati bez jedinog liječnika. Onkološki pacijenti svakodnevno se suočavaju s listama čekanja i pokvarenim dijagnostičkim aparatima. Paliјativne usluge nedovoljno su dostupne, unatoč naporima nekih da pacijentima olakšaju i omoguće dostojanstveni kraj života. Stoga ni u 2023. godini zdravstveni sustav nije mogao adekvatno odgovoriti na potrebe pacijenata.

Mnogi građani izgubili su obvezno zdravstveno osiguranje nakon uvođenja obveze osobnog dolaska u HZZO jednom u tri mjeseca, a zbog toga su nam se najviše obraćali oni s teškim i/ili kroničnim oboljenjima i u lošoj financijskoj situaciji, majke koje primaju rođiljnu/roditeljsku potporu i studenti koji studiraju izvan RH. S obzirom da ocjenjuje da je ova obveza protivna zabrani diskriminacije iz Ustava RH i Zakona o suzbijanju diskriminacije, da stavlja niz osoba u nejednak položaj i ugrožava ustavna jamstva prava na žalbu, prava na napuštanje teritorija i odlazak u inozemstvo, posebnu skrb prema osobama s invaliditetom, prava na zdravstvenu zaštitu i zaštitu mladeži te dostupnost obrazovanja, pučka pravobraniteljica je Ustavnom sudu podnijela zahtjev za ocjenu ustavnosti sporne odredbe izmjena i dopuna Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.2. Pravo na zdravlje.

U velikom dijelu RH posljednjih godina su značajno porasle cijene nekretnina za prodaju i najam, no još uvijek nema strateškog dokumenta kojim bi se definirala stambena politika. To dovodi do velikih problema s ostvarivanjem **prava na adekvatno stanovanje**. Građanima nije dostupno cjenovno priuštivo stanovanje, dok je socijalno stanovanje u potpunosti nerazvijeno. Tijekom godine su realizirane značajne zakonodavne izmjene u ovom području, ponajviše uređenje pitanja zaštićenog najma u privatnim stanovima i raspolaganja državnom imovinom. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.10. Pravo na adekvatno stanovanje.

Vezano za **posljedice potresa**, u 2023. godini obnova se ubrzala, posebice javnih institucija, na što je utjecao i novi zakon koji je administrativno rasteretio postupak i objedinio tijela obnove. No, brojni stradalnici i dalje čekaju da njihov dom dođe na red, a ponajviše ih muče dugotrajnost i neizvjesnost postupaka obnove obiteljskih kuća i zgrada, odnosno konstrukcijska organizirana obnova, gradnja zamjenskih kuća, mijenjanje naljepnica o upotrebljivosti objekta i postupci uklanjanja koje provodi DIRH. Kontejnerska naselja, uz izuzetak dvije modularne zgrade u Sisku, su zatvorena. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.11. Utjecaj potresa na ostvarivanje ljudskih prava.

I područje rada i zapošljavanja obilježile su zakonodavne izmjene – na snagu su stupili Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o radu, s brojnim promjenama u radnim odnosima, zatim Zakon o suzbijanju neprijavljenog rada, dok je Zakonom o plaćama u državnoj službi i javnim službama i Zakonom o državnim službenicima započela reforma državne i javnih službi.

Pritužbe vezane uz **pravo na rad** odnosile su se, između ostalog, na nezakonite otkaze, neprijavljeni rad, neisplatu plaće, isplatu plaće „na ruke“, nezakonit i neplaćen prekovremeni rad i zlostavljanje na radu (mobing). Gospodarstvo RH se već nekoliko godina i sve više oslanja na strane radnike, iz susjednih i dalekih zemalja, no još uvijek nije došlo do potrebnih izmjena Zakona o strancima, kojima bi se produžilo trajanje dozvola za boravak i rad s jedne na tri godine, što bi dovelo do postupovnog rasterećenja, kao i ukinula povezanost iste dozvole s poslodavcem, čime bi se radnicima olakšala odluka da prijave kršenje svojih prava. Potrebno je na nacionalnoj razini organizirati učenje hrvatskog jezika za strane radnike te uvesti regulaciju uvjeta smještaja stranih radnika. Strani radnici nam se sve više obraćaju, ponajviše zbog prava vezanih uz rad, a pučka pravobraniteljica je i javno upozoravala na rasistički govor i rasistički motivirane napade kojima su bili izloženi. Godinu su obilježili i brojni prosvjedi i štrajkovi kojima su zaposleni u državnoj i javnim službama tražili bolje uvjete rada, uključujući i primjerene plaće. Prosvjedovali su i dostavljači zaposleni preko pojedinih digitalnih radnih platformi, tražeći bolje uvjete rada i povećanje naknade. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.3. Pravo na rad.

Život u **siromaštvu** ili blizu njegove granice dovodi i do problema s ostvarivanjem prava na zdravlje, adekvatno stanovanje, obrazovanje, rad i mnogih drugih. Potrebno je uložiti značajnije napore u izgradnju učinkovitog sustava socijalne skrbi, koji će biti dobro organiziran, usmjeren na korisnike i s odgovarajućim kapacitetima, pri čemu mora biti dostupan svima, uključujući u ruralnim i izoliranim područjima i na otocima, dok bi naknade trebale biti takve da osiguraju značajnije smanjenje siromaštva. S radom je započeo Hrvatski zavod za socijalni rad i njegovi područni uredi, nekadašnji centri za socijalnu skrb, čime je zaživio novi centralizirani model djelovanja, na što i dalje stižu kritike različitih dionika. Socijalni radnici su i dalje preopterećeni administracijom pa često navode da „od papira ne vide ljude“. Ovo se, nažalost, najnepovoljnije odražava na one najranjivije – socijalno

ugrožene i o tuđoj podršci ovisne građane. Beskućnici, kojima su ugrožena brojna prava, često su 'nevidljivi' i zapostavljeni, stigmatizirani i izloženi predrasudama i diskriminaciji, ali unatoč tome i dalje nisu obuhvaćeni sustavnim mjerama i politikama. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.9. Socijalna skrb: Siromaštvo i ljudska prava.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, stopa rizika od siromaštva u 2023. godini iznosila je 19,3%. Među najugroženijima su bile **starije osobe** (34,8%), a iznimno ugrožene starije osobe koje žive same (59,9%), pri čemu posebno zabrinjava što ovi postotci iz godine u godinu rastu. Izmjena formule za usklađivanje mirovina samo je jedan od načina na koji je potrebno odgovoriti na rastući problem siromaštva starijih osoba. Do promjena dolazi, ali su one djelomične i postižu se nakon niza godina zagovaranja, uključujući i putem preporuka iz izvješća pučke pravobraniteljice. Primjer je izmjena Zakona o obveznim odnosima - uvođenje novih zaštitnih mehanizama za sprečavanja zlouporaba ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju. Nažalost, takvih pomaka nema dovoljno u pogledu prevencije i suzbijanja nasilja nad starijima i njihove diskriminacije, kao ni u pogledu kršenja prava u domovima za starije. Pritužbe svjedoče, a inspeksijski nadzori domova nerijetko potvrđuju, kako su uvjeti smještaja i postupanje prema korisnicima neadekvatni, što je dijelom uzrokovano nedostatkom zaposlenih, ali i manjkom svijesti o potrebi poštivanja dostojanstva i prava starijih osoba. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavljima 2.5. Prava starijih osoba i 2.6. Diskriminacija temeljem dobi.

Mladi su i dalje suočeni s izazovima u ostvarivanju različitih prava, osobito vezano za stanovanje, ali i rad na određeno, dok su u posebno teškoj situaciji mladi u ruralnim područjima. Prisutne su i prepreke participaciji mladih u odlučivanju i društveno-političkom životu, dok je povećana svijest o važnosti mentalnog zdravlja mladih, no i dalje nedostaje dostupne sustavne podrške. Usvojen je Nacionalni program za mlade za razdoblje do 2025. godine, no propušteno je uvrstiti mjere jačanja građanske pismenosti i obrazovanja mladih za ljudska prava. Podatke, primjere i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.7. Mladi.

U području **pravosuđa** bilježimo neke pomake – vladavini prava i transparentnosti trebalo bi doprinijeti propisivanje javne objave svih sudskih odluka, dobrodošao je nastavak digitalizacije, no što svakako zahtijeva davanje dužne pažnje pravima onih koji ne koriste potrebnu tehnologiju, o čemu pišemo u novom potpoglavlju. Dostupnost besplatne pravne pomoći djelomično je povećana značajnim rastom sredstava određenih za tu svrhu i povećanjem trajanja projektnog razdoblja s jedne na tri godine.

No, brojni izazovi ostaju. Potrebno je snažnije graditi povjerenje u pravosudni sustav, njegovu neovisnost i učinkovitost, posebno s obzirom na to da upravo nedostatak povjerenja kod građana može biti prepreka učinkovitoj pravnoj zaštiti i pristupu pravosuđu. Među značajnijim izazovima je i dugotrajnost sudskih postupaka, ujedno i među češćim razlozima zbog kojeg su nam se građani obraćali u području pravosuđa, kao i zbog neizvjesnosti uslijed dugotrajnog štrajka u kojem je došlo do zastoja u postupanju. Još uvijek nema naznaka priprema cjelovitog Ovršnog zakona, koji nije dovoljno učinkovit. Istovremeno, iako broj blokiranih građana polako opada, on je i dalje visok, dok se institut stečaja potrošača rijetko koristi. Pozitivno je što su osnovani novi odjeli za podršku žrtvama i svjedocima te je poboljšán njihov položaj kroz zakonske izmjene, no potrebni su dodatni naponi za dosezanje potrebnog standarda podrške. Podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.20. Pravosuđe.

Vezano uz **slobodu izražavanja**, zamjetna je bila niska razina političke komunikacije u javnom prostoru, što dovodi do dodatne normalizacije neprihvatljive komunikacije i od strane građana. I dalje je osobit problem govor na internetu prepun netrpeljivosti, a ponekad i govora mržnje. Takav govor se najčešće ne prijavljuje pa i ne sankcionira, dok i u slučajevima procesuiranja kazne ponekad nisu dovoljno jasna poruka o neprihvatljivosti takvog govora. U pogledu **slobode medija**, novinari su i u 2023. godini bili suočavani s tzv. SLAPP tužbama, ali i napadima i prijetnjama. Tijekom godine su najavljene izmjene Kaznenog zakona, a najave, kao i inicijalno predstavljene zakonske izmjene, bile su razlog za zabrinutost za slobodu medija u pogledu izvještavanja o temama u javnom interesu te će biti važno pratiti hoće li i na koji način regulacija novog kaznenog djela utjecati na slobodu medija. Podatke, primjere i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.21. Izražavanje u javnom prostoru.

U odnosu na **pravo na javno okupljanje**, u 2023. godini najbrojniji su bili prosvjedi radi izražavanja socijalno gospodarskih ciljeva, prvenstveno nezadovoljstva uvjetima rada te primanjima. Osobito su pažnju i prijetnje u javnosti izazvala molitvena okupljanja koja se održavaju svake prve subote u mjesecu, često popraćena protuprosvjedima. Vezano za Trg sv. Marka, Ustavni sud je donio Rješenje u kojem je naveo da nije nadležan za odlučivanje u ovom slučaju. Više o ovim temama pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.22. Sloboda okupljanja.

I u 2023. godini smo, kao i ranije, zaprimili manji broj pritužbi i upita zbog diskriminacije temeljem **vjere i slobode vjeroispovijedi**, no njihov sadržaj ukazuje na različite izazove s kojima su se građani susretali, uključujući netrpeljivost, vrijeđanja i omalovažavanja, dvojbe oko mogućnosti nošenja marame na radnom mjestu, vjerskim sadržajima u javnim ustanovama i poteškoćama vjernika prilikom korištenja slobodnih dana za vjerske blagdane. Više o ovim temama pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.19. Diskriminacija temeljem vjere i sloboda vjeroispovijedi.

Kod **prava nacionalnih manjina** nije došlo do značajnih promjena pa su i dalje u implementaciji prava najbolji rezultati u području kulturne autonomije, dok su izazovi prisutni kod prava na uporabu jezika i pisma nacionalnih manjina, adekvatnu zastupljenost među zaposlenima u upravi i pravosuđu te adekvatnu prisutnost u medijima. Kao posljedica značajnog pada broja pripadnika nacionalnih manjina u udjelu u stanovništvu, dolazi ili bi moglo doći do smanjenja manjinskih prava na razini općina, gradova i županija. Više o ovim temama pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.16. Prava nacionalnih manjina.

U 2023. smo otvorili 362 nova predmeta vezana uz **diskriminaciju** u svim područjima života i to temeljem pritužbi ili na vlastitu inicijativu. Kao i ranije, najveći broj pritužbi na diskriminaciju, čak četvrtina, odnosio se na osnovu rase, etničke pripadnosti i boje kože ili nacionalnog podrijetla, nakon čega u manjem postotku slijede diskriminacija temeljem zdravstvenog stanja, zatim dobi te političkog ili drugog uvjerenja. Od područja, najviše pritužbi odnosilo se na diskriminaciju na radu i pri zapošljavanju, nešto više od trećine, a zatim na područja pristupa dobrima i uslugama i uprave.

U poglavljima o diskriminaciji ne navode se samo primjeri diskriminacije, već se ukazuje na poziciju pojedinih skupina u društvu, imajući u vidu jednakost kao ustavnu vrednotu. Isto ne podrazumijeva da su svi pripadnici te skupine (npr. starije osobe, Romi i sl.) u istoj poziciji, već da su pojedini problemi u određenoj skupini učestaliji i stoga je potrebno uzeti ih u obzir kod donošenja odluka o mjerama i politikama. Konačno, još uvijek velik broj slučajeva diskriminacije i dalje ostaje neprijavljen, pa je potrebno i nastaviti podizati svijest građana o zabrani diskriminacije i mehanizmima zaštite.

Romi su i dalje izloženi raširenoj diskriminaciji, prostornoj i društvenoj izolaciji, a nepovoljni materijalni uvjeti života posebno zabrinjavaju s obzirom na to da polovicu Roma u RH čine djeca. Segregacija u školama nastavlja biti ozbiljna prepreka pristupu pravu na obrazovanje, na što kontinuirano ukazujemo, pri čemu izostaje svijest države o problematičnosti takvog stanja i obvezama da mu se pristupi s dužnom pažnjom, uključujući i na temelju ponavljajućih preporuka pučke pravobraniteljice, žurne preporuke UN-ovog Odbora za eliminaciju rasne diskriminacije, prakse Europskog suda za ljudska prava, kao i prema Nacionalnom planu za uključivanje Roma 2021. do 2027. godine. Još uvijek su prisutne poruke netrpeljivosti i mržnje prema **Srbima**, a u 2023. su zabilježeni i etnički motivirani napadi. Bez električne energije potrebne za svakodnevni život, na povratničkim područjima gdje pretežno žive pripadnici srpske nacionalne manjine, većinom starije osobe, ostaje još otprilike tisuću kućanstva u 15 županija. Izostaju mjere **integracije**, a tražitelji međunarodne zaštite, osobe pod međunarodnom zaštitom i strani radnici izloženi su predrasudama i rasnoj diskriminaciji, čak i fizičkim napadima. Podatke, primjere i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.17. Diskriminacija temeljem rasnog ili etničkog podrijetla.

Skrećemo pažnju i na analizu sudskih presuda vezanih uz diskriminaciju, u odnosu na presude donesene tijekom godine od strane sudova više vrsta i razina. Ovu analizu pripremamo svake godine, s obzirom da pokazuje ne samo probleme zbog kojih se građani odlučuju na sudsku zaštitu svojih prava, već i na koji način Zakon o suzbijanju diskriminacije u stvarnom životu štiti građane te što je potrebno činiti kako bi sudska zaštita bila što učinkovitija. Analizu pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.20. Pravosuđe.

MUP je u 2023. godini postupao povodom 85 kaznenih djela **zločina iz mržnje**, što je 54,55% više nego u 2022. kada je zabilježen značajan pad u broju ovih predmeta. Na tragu prethodnih godina, 2023. najučestalije su bile prijetnje, oštećenja tuđe stvari, nasilničko ponašanje i tjelesne ozljede. Velika većina ovih kaznenih djela bila je motivirana nacionalnim podrijetlom. Više o ovoj temi pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.20. Pravosuđe.

U Izvješću se ukazuje i na prostor za djelovanje organizacija civilnog društva kao **branitelja ljudskih prava**. Posljednji nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnoga društva istekao je još 2016. pa je čim prije potrebno donijeti novi, kao i uvesti dugoročno institucionalno i programsko financiranje aktivnosti OCD-a u području zaštite ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije. Podatke, primjere i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.25. Branitelji ljudskih prava.

Ustavno **pravo na zdrav život i zdrav okoliš** pratili smo kroz ispitne postupke pokrenute po pritužbama i na vlastitu inicijativu zbog onečišćenja okoliša i prirode, nepropisnog gospodarenja otpadom, prekomjerne buke, svjetlosnog onečišćenja i neionizirajućeg zračenja baznih stanica mobilnih operatera. Godinu su obilježili požari i odroni na lokacijama gospodarenja otpadom, a opasnost od budućih sličnih događaja prijeti na više lokacija, posebice gdje su nepropisno odložene velike količine otpada. Podatke, primjere i preporuke potražite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.26. Pravo na čist, zdrav i održiv okoliš.

U 2023. nastavio nam se obraćati sve veći broj **prijavitelja nepravilnosti (tzv. zviždača)** otkako smo 2019. postali tijelo za vanjsko prijavljivanje. Prijavljivanje pučkoj pravobraniteljici kao vanjskom kanalu prijavljivanja najčešće su koristili prijavitelji iz javnog sektora, no raste i broj prijava koje se odnose na poslodavce u gospodarstvu i obrtu. S obzirom na još uvijek nedovoljno poznavanje prava prijavitelja,

ali i obveza koje poslodavcima donosi Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti te kako bismo doprinijeli uspostavi sustava i učinkovitoj zaštiti prijavitelja, a time i potaknuli prijavljivanje, značajan dio aktivnosti usmjerili smo na edukacije, koje smo održavali povjerljivim osobama, državnim službenicima, sucima, državnim odvjetnicima, a to ćemo i nastaviti činiti. Podatke i preporuke pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 3. Zaštita prijavitelja nepravilnosti.

I u 2023. smo u kontekstu ljudskih prava i jednakosti pratili utjecaj i razvoj **umjetne inteligencije**, za koju postoji sve veći interes javnosti, ali je i vidljiva potreba podizanja znanja, uključujući i svijesti o prednostima i rizicima njezina korištenja. Umjetna inteligencija će se nesumnjivo sve više koristiti, ne samo u privatnom, već i javnom sektoru te je nužno da njezino korištenje bude u skladu s ljudskim pravima i nediskriminatorno, a građani informirani da sustavi koriste umjetnu inteligenciju. Više o ovoj temi pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 2.24. Umjetna inteligencija.

Stanje u **zatvorskom sustavu** je pogoršano, a prenapučenost ostaje jedan od ključnih problema jer je tijekom 2023. godine u zatvorskom sustavu boravilo 1.607 osoba više nego godinu ranije. U obilascima koje provodimo kao Nacionalni preventivni mehanizam (NPM) utvrdili smo nepovoljne uvjete smještaja, a oni su i predmet odluka Ustavnog suda kojima je utvrđeno ponižavajuće postupanje te odluka Europskog suda za ljudska prava kojima je utvrđena povreda zabrane mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Nedostupnost adekvatne zdravstvene zaštite i manjak zaposlenih službenika dodatno nepovoljno utječu na poštivanje prava osoba lišenih slobode. Među-zatvoreničko nasilje je i nadalje problem, kao i nedostatak organiziranog prihvata nakon izvršavanja kazne zatvora. Više o ovoj temi, uključujući podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke, pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 4.3. Zatvorski sustav.

Pritužbe koje smo zaprimali i predmeti koje smo otvorili na vlastitu inicijativu vezano uz **postupanje policije** ukazuju na važnost ispravne ocjene od strane policije je li počinjeno kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti te izvještavanja državnog odvjetnika, kao i da policijski službenici ponekad ne žele zaprimiti prijavu kaznenog djela ili neprimjereno komuniciraju s građanima. Prije smještavanja u posebnu prostoriju potrebno je utvrditi je li osoba pod utjecajem opojnog sredstva te po potrebi organizirati pružanje liječničke pomoći. Potrebno je i unaprijediti stanje u vezi mogućnosti podnošenja i rada po pritužbama građana na rad policije provedbom preporuka Povjerenstva za rad po pritužbama. Vezano za statusna prava, zaprimali smo pritužbe vezane uz prijavu prebivališta, stjecanje hrvatskog državljanstva i reguliranje boravka stranaca. S obzirom na važnost prebivališta kao uvjeta za ostvarivanje prava, potrebno je precizirati proceduru u slučajevima kada stanodavac podstanarima ne daje suglasnost za prijavu. Više o ovoj temi, uključujući podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke, pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 4.1. Policijski sustav.

Pritužbe **osoba s duševnim smetnjama** najviše su se odnosile na postupak hospitalizacije i uskratu prava iz Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama. I u ovom Izvješću upozoravamo na problem smještaja dobrovoljnih pacijenata na zatvorene odjele što je *de facto* lišavanje slobode, a na što je upozorio i Europski odbor za sprječavanje mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT). Kroz NPM obilaske zabilježili smo razlike u uvjetima smještaja, kao i manjkavosti u prilagodbi nacionalnim i međunarodnim standardima, što se opravdava nedostatnim financijskim sredstvima i prikazuje kao privremeno stanje, iako je zapravo riječ o dugogodišnjim problemima. To

ukazuje na nedovoljnu brigu za osobe s duševnim smetnjama, kako zdravstvenog sustava, tako i generalno. Više o ovoj temi, uključujući podatke, primjere, citate pritužbi i preporuke, pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 4.4. Osobe s duševnim smetnjama kojima je ograničena sloboda kretanja.

Početakom 2023. godine RH je ušla u schengenski prostor. U odnosu na migracijska kretanja, tijekom godine 68.114 osoba je izrazilo namjeru za traženje međunarodne zaštite, od čega su 1.783 osobe podnijele zahtjev za međunarodnu zaštitu. Percepcija nesigurnosti i ugroze, osobito u pogledu iregularnih **migranata**, bila je učestala tema u javnom prostoru, iako prema službenim statističkim podacima stanje sigurnosti nije narušeno. Tijekom 2023. bilježimo značajan pad broja pritužbi s navodima o „push-backu“. Uvjete u prostorijama za zadržavanje u postajama granične policije nužno je uskladiti s međunarodnim i nacionalnim standardima. Iako su dijelom izmjena iz Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti osnažena pravna jamstva, neke izmjene mogu otežati položaj tražitelja. Postojeći kapaciteti prihvatilišta za smještaj tražitelja međunarodne zaštite nisu dostatni, a uvjeti u njima su neodgovarajući, te je nužno osigurati dodatne smještajne kapacitete za tražitelje međunarodne zaštite. Kao član Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava, predložili smo poboljšanja Akcijskog plana RH u odnosu na izvršenje presude M.H. i drugi protiv RH, a naknadno smo, sukladno pravilu 9. Pravilnika o nadzoru nad izvršenjem presuda i odluka o prijateljskim rješenjima ESLJP, isto komunicirali Odboru ministara Vijeća Europe. Više o ovoj temi, uključujući podatke, primjere i preporuke, pronađite u Izvješću pučke pravobraniteljice za 2023. godinu – u poglavlju 4.2. Tražitelji međunarodne zaštite i iregularni migranti.

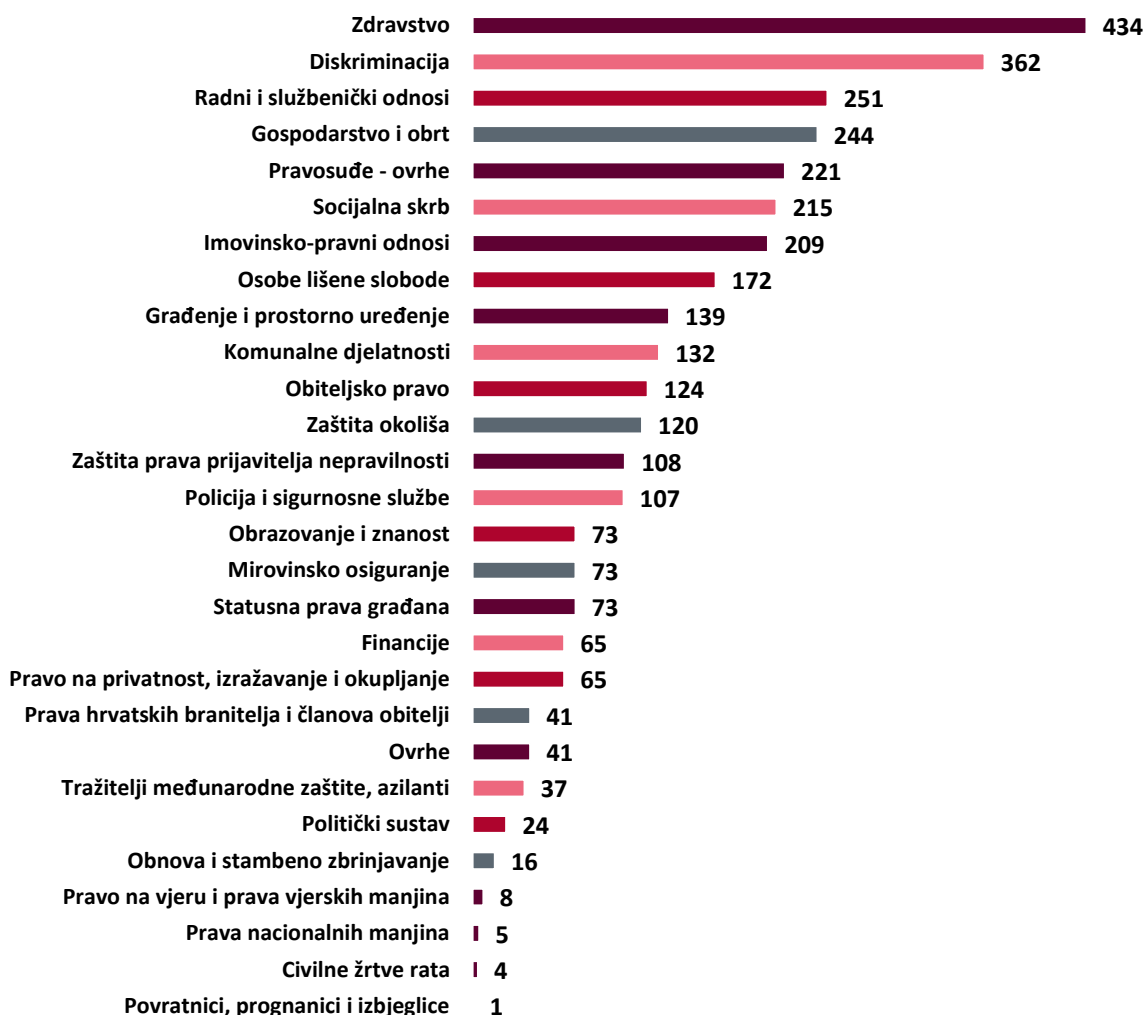
3. Statistički podatci o postupanju za 2023. godinu

U 2023. godini postupali smo u ukupno 6.680 predmeta. U ukupnom broju najviše je predmeta u kojima je postupak pokrenut po pritužbi građana ili na vlastitu inicijativu (4.749 ili 71%). Dio predmeta odnosi se na opće inicijative, što primjerice uključuje mišljenja na prijedloge zakona ili izlaganja na različitim događajima (1.675 ili 25%), dok se dio predmeta odnosi na uredsko poslovanje (256 ili 4%).

Od ukupnog broja predmeta 4.803 ih je otvoreno u 2023. godine (tzv. novootvoreni predmeti), što je 5.9% više u odnosu na godinu ranije, dok ih je 1.877 prebačeno iz prethodnih godina. Među novootvorenim predmetima najviše ih je otvoreno po pritužbama građana ili na vlastitu inicijativu (3.364), općih inicijativa bilo je 1.183, a 256 predmeta je otvoreno za uredsko poslovanje.

U nastavku su prikazani predmeti otvoreni u 2023. po pritužbi građana ili na vlastitu inicijativu (3.364).

NOVOOTVORENI PREDMETI PO PRAVNIM PODRUČJIMA 2023. GODINE

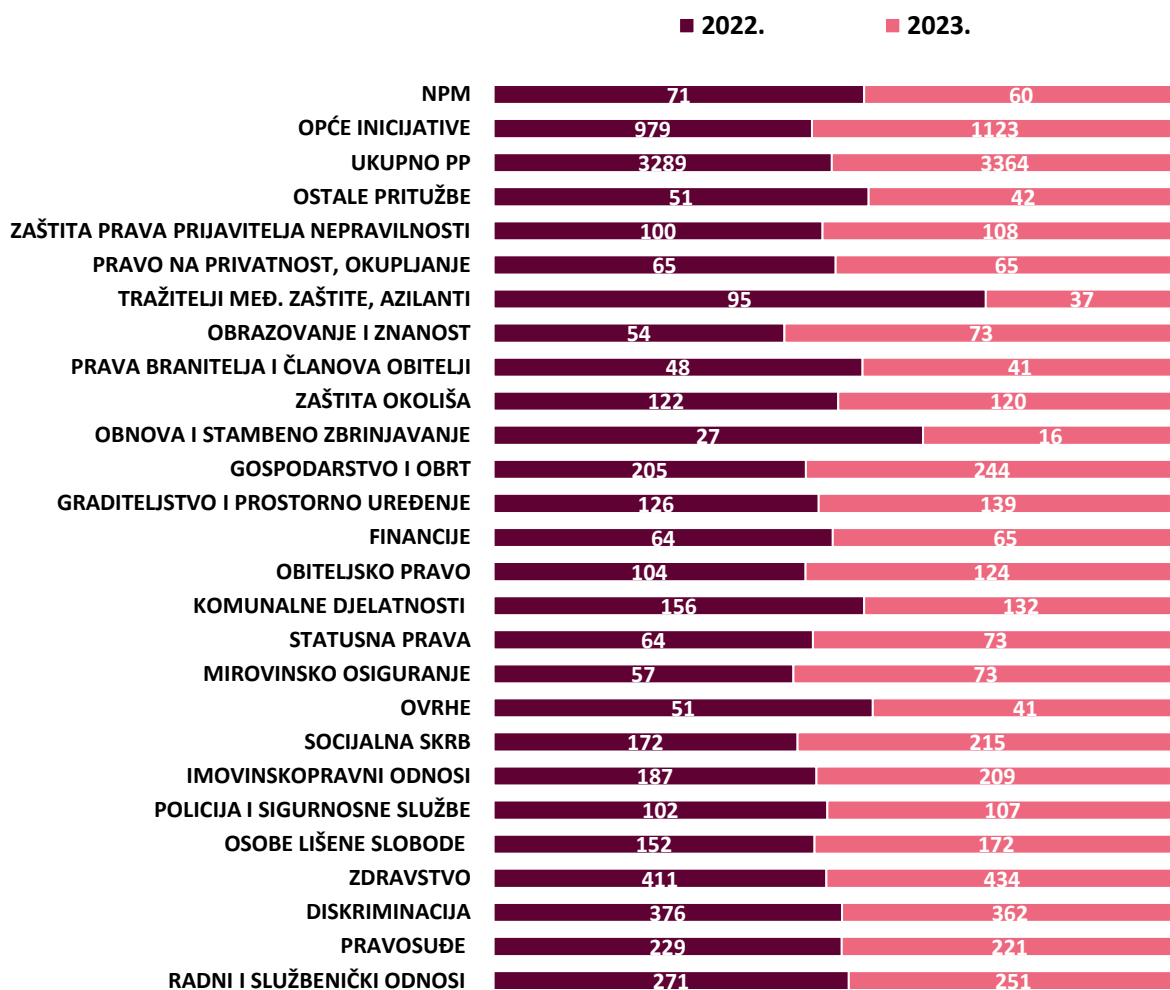

Kao i posljednjih pet godina i u 2023. najviše je predmeta otvoreno u području zdravstva (434). Broj predmeta u ovom području kontinuirano raste pa ih je 5,6% više nego 2022. godine, a unazad pet godina čak 54% više. Potom su najzastupljenije pritužbe na diskriminaciju u različitim područjima života (362), području radnih i službeničkih odnosa (251), gospodarstva i obrta (244), pravosuđa (221), socijalne skrbi (215), imovinsko-pravni odnosi (209) te pritužbe vezane uz osobe lišene slobode (172).

90% pritužbi zaprimili smo od fizičkih osoba, dok su ih 8% podnijele pravne osobe.

Usporedba s brojem pritužbi u 2022. pokazuje kako je do najvećeg povećanja (35%) došlo u području obrazovanja i znanosti, potom mirovinskog osiguranja (28%) te u području socijalne skrbi (25%).

USPOREDBA NOVOOTVORENIH PREDMETA

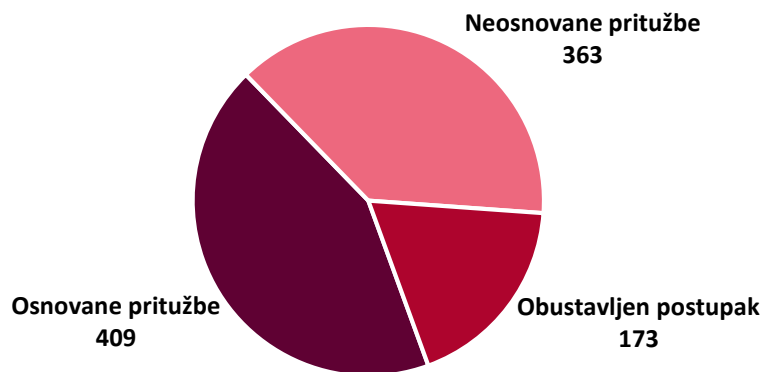
Od 4.794 predmeta u kojima smo tijekom godine postupali po pritužbama građana ili na vlastitu inicijativu, rad je okončan u 3.035. Preostalih 1.759 predmeta prebačeno je u narednu godinu. To su pritužbe koje su pristigle krajem godine te je postupak još u tijeku, kao i složenije pritužbe u kojima je postupak dugotrajniji ili u kojima ne zaprimamo na vrijeme odgovore javnopravnih tijela na čije se postupanje građani žale ili koje tražimo mišljenje iz njihove nadležnosti.

U 2023. godini smo izmijenili metodologiju praćenja našeg postupanja po pritužbama građana ili na vlastitu inicijativu. Točnije, uveli smo nove oznake pomoću kojih možemo bolje pratiti koliki broj pritužbi koje nam pristižu se nalazi izvan nadležnosti pučke pravobraniteljice ili postupanje nije moguće iz raznih procesnih razloga, kao i koliki broj među onima koje jesu u nadležnosti institucije je osnovan iz aspekta povrede ljudskih prava na koje se građani pritužuju ili zbog dugotrajnog postupanja i neodgovaranja javnopravnih tijela, što je također povreda prava.

Prema novoj metodologiji, od 3.035 predmeta u kojima je rad završen, u 31% smo provodili ispitni postupak, a u 69% predmeta nije bilo mogućnosti provesti ga. Među navedenih 69% (2.090) pritužbi značaj broj ih je bio podnesen pučkoj pravobraniteljici nakon što je o istoj stvari već odlučilo nadležno javnopravno tijelo ili sud ili je postupak još bio u tijeku, a dio pritužitelja nam se nije povratno javio nakon što smo zatražili više informacija o predmetu pritužbe. Međutim, najveći dio ovakvih pritužbi čine one za čije rješavanje je bilo nadležno drugo javnopravno tijelo. Neovisno što nismo mogli provoditi ispitni postupak, u svim smo slučajevima građanima odgovarali dajući im opće informacije ili smo pritužbe prosljeđivali tijelima nadležnima za njihovo rješavanje, među njima i posebnim pravobraniteljicama.

Od 31% ili 945 pritužbi u kojima smo vodili ispitni postupak, 43% (409) je bilo osnovano, neosnovanih je bilo 39% (363), a u 18% (173) predmeta je ispitni postupak bio pokrenut, no obustavljen je zbog odustanka pritužitelja ili neke druge objektivne okolnosti.

ISHOD POSTUPANJA U PREDMETIMA U KOJIMA SE VODIO ISPITNI POSTUPAK

U 409 osnovanih pritužbi postupali smo na različite načine pri čemu je u pogledu 78 podnesen zahtjev za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti pojedinih odredbi Zakona o izmjenama i dopunama ZOZO-a, u 55 predmeta je dana preporuka, u 21 prijedlog, u 18 mišljenje, u 11 upozorenje, a u sedam predmeta više mjera istovremeno. U preostalim osnovanim predmetima smo postupali na drugi način, a najčešće je tijekom našeg postupanja, odnosno prije izdavanja mjere, javnopravno tijelo samo ispravilo vlastito postupanje.

Uz sve pritužbe koje su evidentirane u ovdje iznesenim statističkim podacima, građanima smo pomagali i odgovaranjem na upite koje su nam postavili telefonskim pozivima, pri čemu nije došlo do otvaranja predmeta već su im pri telefonskom razgovoru pružene potrebne informacije i upute.

Za potrebe ovog Sažetka posebno se izdvajaju neki statistički podaci o postupanju povodom diskriminacije.

Tijekom 2023. godine postupali smo u 773 predmeta povodom diskriminacije, od čega je 552 predmeta otvoreno temeljem pritužbi građana ili na vlastitu inicijativu, a 221 predmet se odnosi na opće inicijative. Broj predmeta otvorenih temeljem pritužbi ili na vlastitu inicijativu uključuje one koje smo otvorili u 2023. godine, odnosno njih 362 te 190 predmeta iz ranijih godina u kojima smo postupali i u 2023. godini zbog složenosti predmeta ili u kojima nismo na vrijeme zaprimili potrebne odgovore. U 2023. godini otvorena je 171 opća inicijativa, a u još 50 je nastavljen rad iz prethodnih godina.

Kao i ranijih godina, najveći je broj pritužbi na diskriminaciju zbog rase, etničke pripadnosti i boje kože ili nacionalnog podrijetla, koje čine četvrtinu svih zaprimljenih diskriminacijskih pritužbi. Potom su sa 7% zastupljene pritužbe na diskriminaciju temeljem zdravstvenog stanja, sa 6% na diskriminaciju temeljem dobi i temeljem političkog ili drugog uvjerenja te sa 5% na diskriminaciju zbog spola (koje smo prosljeđivali pravobraniteljici za ravnopravnost spolova). Sve ostale osnove zastupljene su s manje od 5%, dok se u 14% pritužbi navodilo više od jedne diskriminacijske osnove (najčešće dob i spol te dob i zdravstveno stanje). U 15% pritužbi nije bila istaknuta niti jedna osnova iz ZSD-a.

U vezi područja u kojima je diskriminacija prituživana, kao i svih godina do sada najčešće je zastupljeno područje rada i zapošljavanja s 37% svih zaprimljenih diskriminacijskih pritužbi. Slijedi područje pristupa dobrima i uslugama (8%), što također odgovara ranijim trendovima. Značajnije su zastupljene i pritužbe u području uprave (7%), obrazovanja (6%) i pravosuđa (5%).

75% svih diskriminacijskih pritužbi podnijele su nam fizičke osobe, pri čemu nam se obratilo nešto više žena (145) nego muškaraca (125). Zaprimali smo pritužbe i od grupa (52) i pritužitelja koje nije bilo moguće identificirati (18), a dio postupaka smo pokrenuli na vlastitu inicijativu (23).

Gledajući pritužene strane, najviše pritužbi na diskriminaciju odnosilo se na postupanje pravnih osoba (104), no značajan je broj pritužbi i na postupanje fizičkih osoba (93). Potom slijede pritužbe na diskriminaciju od strane tijela državne uprave (62), pravnih osoba s javnim ovlastima (40), jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (25) te pravosudnih tijela (7).

4. Suradnja i javno djelovanje u promicanju ljudskih prava i suzbijanju diskriminacije

Tijekom 2023. godine, s obzirom na svoju ulogu, institucija pučke pravobraniteljice je nastavila suradnju s Hrvatskim saborom. Pučka pravobraniteljica, njeni zamjenici i savjetnici sudjelovali su u radu saborskih odbora, u raspravama o zakonskim prijedlozima koji su se nalazili u zakonodavnoj proceduri, osobito onima na koje smo prethodno davali mišljenja u javnom savjetovanju, kao i na tematskim sjednicama.

U pogledu odnosa sa Saborom, važno je istaknuti da je pučka pravobraniteljica Ustavom definirana kao opunomoćenica Hrvatskog sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda. Članak 93. Ustava RH koji definira ulogu i ovlasti pučkog pravobranitelja nalazi se u glavi IV. Ustrojstvo državne vlasti u točki 1., kao jedini članak uz one koji se odnose na rad Hrvatskog Sabora, čime je određena ustavnopravna pozicija institucije. Za ostvarivanje svoje uloge opunomoćenice Hrvatskog sabora važna je stoga podrška od strane Hrvatskog sabora i suradnja s istim, a što se u prvom redu odnosu na raspravu o Izvješćima, ali i druga pitanja.

Povećanju stupnja provedbe preporuka iz Izvješća za 2022. godinu zasigurno bi pomoglo da je ono u godini u kojoj je predano (a predano je 31.3.2023.) ujedno i raspravljeno na plenarnoj sjednici Hrvatskog sabora, što je nažalost propušteno učiniti. Tako je u lipnju 2023. godine raspravljeno i prihvaćeno Izvješće za 2021. godinu. Izvješće za 2022. godinu je raspravio samo Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina u listopadu 2023. godine te je pri tome donio zaključak kojim predlaže da se o Izvješću za 2022. godinu raspravi na sjednici Sabora do 15. prosinca 2023. godine, što nije učinjeno.

To je važno i jer Izvješće pučke pravobraniteljice nije izvješće o radu, kao što su u pravilu izvješća brojnih institucija koje ih podnose Hrvatskom saboru, već je riječ o izvješću Saboru o stanju zaštite prava i sloboda u RH od strane njegove opunomoćenice. Protekom vremena brojni prikupljeni podaci i analize sadržani u njemu gube na relevantnosti. Kako bi Izvješće ostvarilo svoj namjeravani učinak trebalo bi biti predstavljeno pred saborskim zastupnicima tako da imaju priliku o njemu raspravljati dok su iznesi podaci i analize aktualni.

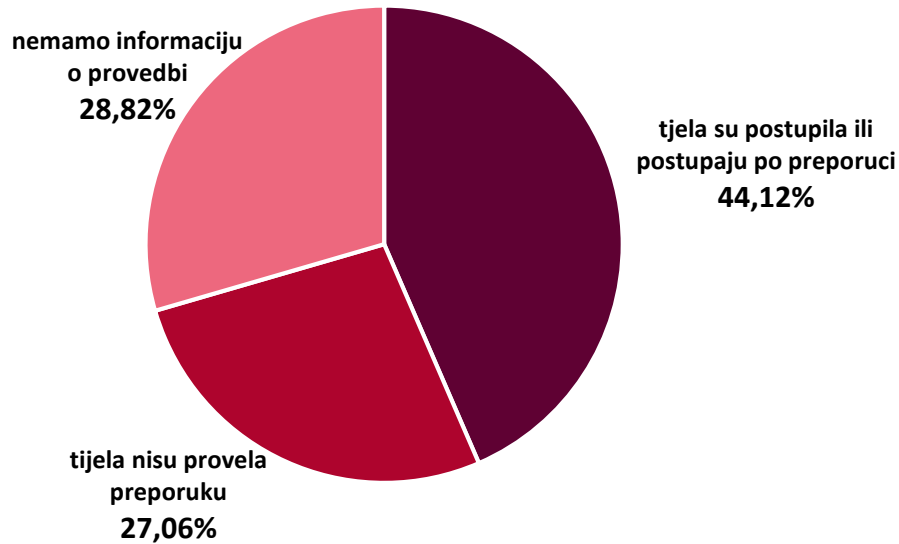
Tijekom godine nastavljena je suradnja sa Savjetom Vlade RH za ljudska prava, koji je raspravljao i o preporukama pučke pravobraniteljice iz Izvješća za 2022. godinu, te tijelima državne uprave i drugim državnim tijelima te JL(R)S-ima.

Suradnja s Vladom odnosno tijelima izvršne vlasti je važna jer se preporuke koje pučka pravobraniteljica daje kroz Izvješće koje podnosi Hrvatskom saboru odnose u pravilu na tijela državne uprave.

Pučka pravobraniteljica u Izvješću Hrvatskom saboru daje ocjenu provedbe preporuka. Prema nama dostupnim podacima nadležna tijela su postupala ili postupaju po 44,12% preporuka, znatno manje u usporedbi s Izvješćem za 2021. godinu, kada su to činili po 45% preporuka. Nadležna tijela ne provode 27,06% preporuka, a za 28,82% nemamo informacije o njihovoj provedbi od tijela kojima su upućene. Detaljniji pregled o provedbi preporuka iz Izvješća za 2023. godinu, kao i do sada, donosimo u pojedinačnim poglavljima.

PROVEDBA PREPORUKA IZ IZVJEŠĆA ZA 2022. GODINU

Cijeneci važnost bolje provedbe preporuka pučke pravobraniteljice EK je u Izvješću o vladavini prava, objavljenom u srpnju 2023., u okviru kojeg je RH dobila šest preporuka, RH dala i preporuku da dodatno poboljša provedbu preporuka pučke pravobraniteljice i sustavnije odgovara na zahtjeve pučke pravobraniteljice za informacijama.

Temeljem preporuke EK ULJPPNM se obvezao izraditi Izvješće o provedbi preporuka pučke pravobraniteljice, što je ujedno u skladu s Uredbom o Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Stoga je ULJPPNM pripremio svoju metodologiju za prikupljanje podataka, o čemu se konzultirao s pučkom pravobraniteljicom. Iako je prema prvim informacijama koje smo dobili od ULJPPNM-a, Ured prikupio podatke nadležnih tijela te je krajem siječnja 2024. godine trebao isto dostaviti i pučkoj pravobraniteljici, krajem ožujka 2023. godine su nas obavijestili kako su u fazi detaljne analize prikupljenih podataka i izradi Izvješća, koje će naknadno objaviti na svojim mrežnim stranicama. Pritom nam je dostavljena samo zbirna broježana samo-procjena tijela, bez obrazloženja.

Prema samo-procjeni nadležnih tijela 24.7 % preporuka je provedeno, 36.5% preporuka je u provedbi, a 11.2% preporuka je u planu provedbe. Za 7,6% preporuka nadležna tijela su navela da nisu provedene, da se ne provode ili nisu u planu provedbe, dok je 20% preporuka popraćeno s obrazloženjem kojem nije priključen odgovarajući status provedbe ili je odgovor na isto izostao.

Pri tome ističemo kako se iz ovako pripremljenog preliminarnog izvješća ne vidi koja preporuka je provedena, koja je u provedbi ili u planu, a koja nije provedena. Istovremeno ne vide se ni obrazloženja nadležnih tijela, pa nije jasno što smatraju provedenom preporukom. Stoga bi bilo poželjno da Izvješće ULJPPNM-a o provedbi preporuka uključuje samo-procjenu provedbe pojedine preporuke uz kratko obrazloženje i da pučkoj pravobraniteljici bude dostupno dovoljno rano, za potrebe izrade idućeg Izvješća.

Vezano za provođenje ispitnih postupaka u predmetima otvorenim temeljem pritužbi građana ili na vlastitu inicijativu, suradnju s tijelima tijekom 2023. godine možemo ocijeniti načelno dobrom, uz

pojedine izuzetke koji su dostavljali djelomične odgovore ili ih nisu dostavljali na vrijeme pa im je bilo potrebno upućivati požurnice. U odnosu na neodgovaranje ili otežano odgovaranje treba izdvojiti MZ, kojem smo i u ovom Izvješću ponovno uputili preporuku da redovito odgovara na naše upite.

U vezi pripreme ovog Izvješća, tražena očitovanja nam nije dostavilo MZ i MRMSOSP u dijelu socijalne skrbi.

Istovremeno, i tijekom 2023. godine pristup svim podacima o postupanju prema iregularnim migrantima u informacijskom sustavu MUP-a, o čemu više pišemo u dijelu o tražiteljima međunarodne zaštite i iregularnim migrantima, nije bio ujednačen.

Tijekom godine predstavnici pučke pravobraniteljice nastavili su sudjelovati kao članovi u radu Radne skupine o zločinima iz mržnje te Stručnog savjeta za izvršenje presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava. Također, predstavnici pučke pravobraniteljice sudjelovali su u radnoj skupini za izmjene Zakona o obveznim odnosima, Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira i Zakona o sustavu unutarnjih kontrola.

Tijekom 2023. godine, na poziv MINGOR-a u više smo navrata dali mišljenje na pojedine odredbe te konačni tekst EU Uredbe o umjetnoj inteligenciji, s ciljem prevencije potencijalno štetnih utjecaja UI sustava na ljudska prava i jednakost. Na njihov poziv, dali smo komentare i na Nacrt Okvirne konvencije o UI, ljudskim pravima, demokraciji i vladavini prava koju priprema VE, zalažući se za uspostavu učinkovitih mehanizama pravne zaštite koji će omogućiti jednostavno osporavanje odluka ili sprječavanje nastanka štete te adekvatne mehanizme nadzora i provedbe na nacionalnoj i na razini VE.

U 2023. godini intenzivno smo, na poziv nadležnog MRMSOSP-a, sudjelovali u komentiranju tzv. Paketa za ravnopravnost, a koji obuhvaća Direktivu Vijeća o standardima tijela za jednakost te Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća o standardima za tijela za jednakost u području jednakog postupanja prema ženama i muškarcima te njihovih jednakih mogućnosti u pitanjima zapošljavanja i rada te smo svojim stručnim znanjem utjecali na određene izmjene izvornog dokumenta, a s ciljem da se tijelima za jednakost osiguraju snažni mandati, neovisnost, dostatni financijski i stručni kapaciteti te učinkovita institucionalna struktura.

I tijekom 2023. godine sudjelovali smo u velikom broju javnih savjetovanja o zakonima, podzakonskim aktima i strateškim dokumentima. Činili smo to kako bismo i prije donošenja propisa i strateških dokumenata ukazali na moguće negativne posljedice na ljudska prava i jednakost, ali i moguća poboljšanja predloženih odredbi. Sudjelovanjem pučke pravobraniteljice izradom mišljenja na zakone ostvaruje se stoga suradnja s tijelima izvršne vlasti, kojima se u ranoj fazi zakonodavnog postupka ukazuje na potrebna poboljšanja predloženog, dok se upućivanjem mišljenja saborskim odborima u kasnijoj fazi zakonskog prijedloga te izlaganjem pred saborskim odborima, ostvaruje suradnja sa Hrvatskim saborom.

POPIS JAVNIH SAVJETOVANJA U KOJIMA SMO SUDJELOVALI

NOSITELJ	PROPIS
MF	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Zakona o načinu, uvjetima i postupku servisiranja i kupoprodaje potraživanja
MGOR	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga uredbe o izmjenama uredbe o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže - Prijedlog pravilnika o spaljivanju i suspaljivanju otpada - Prijedlog plana gospodarenja otpadom Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2028. godine - Obrazac naknadne procjene učinaka propisa za zakon o gospodarenju otpadom
MP	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama zakona o šumama - Program potpore pčelarima za saniranje šteta uzrokovanih pomorom pčelinjih zajednica u 2023. godini - Prijedlog Akcijskog plana održavanja i izgradnje šumskih prometnica na području primorske Hrvatske za razdoblje od 2023. do 2025.
MPU	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku - Prijedlog uredbe o vrijednosti iznosa za utvrđivanje naknade za pružanje sekundarne pravne pomoći za 2023. - Prijedlog Pravilnika o načinu pružanja emocionalne podrške prijaviteljima nepravilnosti - Nacrt prijedloga Zakona o lobiranju - Nacrt prijedloga Zakona o državnim službenicima - Nacrt prijedloga Zakona o plaćama u državnoj službi i javnim službama - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o plaćama sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, s Konačnim prijedlogom zakona - Prijedlog Pravilnika o obavještanju žrtve o samostalnom izlasku zatvorenika ili kažnjenika - Prijedlog Pravilnika o načinu izvršavanja istražnog zatvora u domu uz primjenu elektroničkog nadzora - Nacrt prijedloga Zakona o mirnom rješavanju sporova - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o službenicima i namještenicima u lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi - Prijedlog Uredbe o mogućnosti rada državnog službenika na izdvojenom mjestu rada, rada na daljinu i rada u nepunom radnom vremenu - Nacrt prijedloga Zakona o izbornim jedinicama za izbor zastupnika u Hrvatski sabor - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona - Nacrt prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji

MPUGDI	<ul style="list-style-type: none"> - Prijedlog Zakona o načinu izvršenja presuda Europskog suda za ljudska prava u skupini predmeta Statileo protiv Hrvatske (br. 12027/10) i odluke Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-I-3242/2018 i dr. - Pravilnik o najmu stambenih jedinica - Program ublažavanja posljedica klizišta u Republici Hrvatskoj - Nacrt prijedloga Zakona o upravljanju nekretninama i pokretninama u vlasništvu Republike Hrvatske - Program mjera obnove zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije - Nacrt prijedloga Zakona o obnovi zgrada oštećenih potresom na području Grada Zagreba, Krapinsko-zagorske županije, Zagrebačke županije, Sisačko-moslavačke županije i Karlovačke županije s Konačnim prijedlogom Zakona - Nacrt Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o stambenom zbrinjavanju na potpomognutim područjima s nacrtom konačnog Prijedloga Zakona
MRMSOSP	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi, s Konačnim prijedlogom zakona - Prijedlog Pravilnika o sadržaju obračuna plaće, naknade plaće, otpremnine i naknade za neiskorišteni godišnji odmor - Prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o nacionalnoj naknadi za starije osobe - Prijedlog odluke o osnovici za izračun zajamčene minimalne naknade - Nacrt Prijedloga pravilnika o mjerilima i načinu utvrđivanja nesposobnosti za samostalan život i rad i nedostatka sredstava za uzdržavanje - Prijedlog Zakona o izmjeni Zakona o dodatku na mirovine ostvarene prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona
MUP	<ul style="list-style-type: none"> - Prijedlog Pravilnika o postupku ranog upozoravanja stanovništva - Prijedlog Zakona o izmjenama Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira - Pravilnik o dopunama pravilnika o boravku u prihvatnom centru za strance i načinu izračuna troškova prisilnog udaljenja
MZ	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sestrinstvu - Nacrt Provedbenog programa razvoja dječje i adolescentne psihijatrije u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti u Republici Hrvatskoj
MZO	<ul style="list-style-type: none"> - Nacrt prijedloga Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja prava studenata u redovitom statusu na subvencionirano stanovanje - Prijedlog Pravilnika o obliku i sadržaju svjedodžbe, diplome i dopunske isprave o studiju - Nacrt prijedloga Zakona o Nagradi Ivan Filipović - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi, s Nacrtom konačnog prijedloga zakona

	<ul style="list-style-type: none">- Obrazac prethodne procjene za Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi- Nacrt prijedloga sažetka poziva na dostavu projektnih prijedloga Modernizacija ustanova za provedbu cjelodnevne škole u osnovnoškolskom obrazovanju- Nacrt prijedloga sažetka poziva na dostavu projektnih prijedloga Osiguravanje infrastrukturnih uvjeta za povećanje dostupnosti ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja
SDUDM	<ul style="list-style-type: none">- Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o savjetima mladih- Nacrt prijedloga Nacionalnog programa za mlade, za razdoblje od 2023. do 2025. godine
URS	<ul style="list-style-type: none">- Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja
UZZ	<ul style="list-style-type: none">- Nacrt prijedloga Zakona o instrumentima politike boljih propisa
GRAD ZAGREB	<ul style="list-style-type: none">- Nacrt akcijskog plana Grada Zagreba za provedbu Povelje Integrirajućih gradova za 2023. i 2024. godinu- Nacrt prijedloga Odluke o najmu stanova u Zagrebu

5. Preporuke

Pravo na dobro upravljanje

1. Svim javnopravnim tijelima, da na web stranicama i u prostorijama u kojima primaju građane jasno navedu popis usluga koje pružaju i daju kratak opis procedura, a za ključne postupke koje vode da izrade letke s detaljnim uputama o koracima, rokovima, potrebnoj dokumentaciji i načinima korištenja pravnih lijekova
2. Stručnim nositeljima savjetovanja s javnošću, da obrazloženo odgovaraju na veći broj komentara danih u e-Savjetovanju (ponovljena)
3. Stručnim nositeljima savjetovanja s javnošću, da objavljuju sastav radne skupine koja je izradila nacrt propisa, općeg akta odnosno drugog dokumenta
4. Uredu za zakonodavstvo, da u suradnji sa Središnjim državnim uredom za razvoj digitalnog društva unaprijedi portal e-Savjetovanje tako da se korisnici portala automatski obavještavaju o skraćivanju ili produljenju roka savjetovanja (ponovljena)

Pravo na zdravlje

5. Ministarstvu zdravstva, da u roku dostavlja zatražene informacije i dokumentaciju pučkoj pravobraniteljici u predmetima u kojima provodi ispitne postupke (ponovljena)
6. Ministarstvu zdravstva, da dopunom Zakona o zaštiti prava pacijenata definira tijelo nadležno za provedbu nadzora nad radom županijskih povjerenstava za zaštitu prava pacijenata
7. Ministarstvu zdravstva, da osigura jedinstveno postupanje s nalazima pretraga pri čemu se rezultati trebaju dostavljati liječnicima obiteljske (opće) medicine i specijalistima kada su ih oni zatražili, a oni za koje je to moguće i samim pacijentima kroz Portal zdravlja (e-Građani)
8. Ministarstvu zdravstva, da napravi analizu načina postupanja multidisciplinarnih timova za rak dojke na području cijele RH te propiše jasne standarde postupanja kako bi sve pacijentice imale jednaku i najadekvatniju moguću zdravstvenu skrb
9. Ministarstvu zdravstva, da ubrza uspostavljanje svih oblika palijativne skrbi na svim razinama zdravstvene zaštite kako bi ona bila dostupna pacijentima svaki dan 24 sata dnevno (ponovljena)
10. Vladi Republike Hrvatske, da žurno donese Nacionalni program razvoja palijativne skrbi
11. Ministarstvu zdravstva, da donese akcijske planove predviđene Strateškim okvirom razvoja mentalnog zdravlja do 2030.
12. Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, da u suradnji s Ministarstvom zdravstva osigura dostupnost točnih podataka na svojim internetskim stranicama o broju dana čekanja u pojedinim zdravstvenim ustanovama za pojedine zdravstvene usluge (ponovljena)
13. Ministarstvu zdravstva, da poduzima daljnje konkretne mjere s ciljem smanjenja lista čekanja (ponovljena)
14. Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, da izmijeni Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja kako bi pravo na naknadu troškova prijevoza ostvarivali svi koji zadovoljavaju uvjete propisane Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju
15. Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, da informira mlade o obvezi prijave HZZO-u u roku od 30 dana, putem vlastite mrežne stranice i drugim kanalima
16. Ministarstvu zdravstva i Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, da normativno urede te osiguraju sredstva u Državnom proračunu i tako omogućite roditeljima mrtvorodene djece koji podnesu zahtjev naknadu stvarnih troškova prijevoza posmrtnih ostataka do mjesta sahrane

Pravo na rad

17. Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da predloži izmjene Zakona o radu radi bolje zaštite dostojanstva radnika od uznemiravanja na radu
18. Vladi Republike Hrvatske, da ratificira Konvenciju Međunarodne organizacije rada o iskorjenjivanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada br. 190 (ponovljena)
19. Hrvatskoj udruzi poslodavaca, da potiče poslodavce na kolektivno pregovaranje s ciljem poboljšanja radnih i materijalnih uvjeta radnika, a time i cjelokupnog poslovanja

Diskriminacija pri zapošljavanju i na radu

20. Hrvatskom zavodu za zapošljavanje, da ne objavljuje oglase za zapošljavanje koji imaju diskriminatoran sadržaj po Zakonu o suzbijanju diskriminacije
21. Ministarstvu znanosti i obrazovanja, da školama da nalog da se ugovori o radu na određeno vrijeme, radi zamjene zaposlenika za vrijeme korištenja roditeljskog dopusta, bolovanja ili drugih razloga odsutnosti s posla, sklapaju bez prekida za vrijeme školskih praznika

Prava starijih osoba

22. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da izmjeni formulu za usklađivanje mirovina kako bi mirovine rasle
23. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da provede detaljnu analizu stanja u cilju razvijanja mjera radi zaustavljanja rasta siromaštva starijih osoba
24. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava obitelji i socijalne politike, da osmisli dugoročnu politiku zapošljavanja kvalificiranog kadra u domove za starije i nemoćne
25. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava obitelji i socijalne politike, da objavi i redovito ažurira lako dostupne informacije o domovima koji imaju potrebnu licencu, uz osiguravanje da na listi nema onih kojima je izrečena mjera zabrane rada (ponovljena)
26. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da podzakonskim aktom detaljnije regulira način obavljanja kontrola koje jedinice regionalne samouprave i Grad Zagreb provode nad pružateljima socijalnih usluga (ponovljena)
27. Akademiji za socijalni rad, da educira službenike jedinica regionalne samouprave koji provode kontrolu o ispunjavanju mjerila za pružatelje socijalnih usluga
28. Županijama i Gradu Zagrebu, da uvjete smještaja na stacionarnim odjelima za sve decentralizirane domove usklade s Pravilnikom o mjerilima za pružanje socijalnih usluga
29. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike da educiraju svoje zaposlenike o svim oblicima nasilja nad starijim osobama (ponovljena)
30. Ministarstvu unutarnjih poslova, da educiraju svoje zaposlenike o svim oblicima nasilja nad starijim osobama (ponovljena)
31. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike da izradi smjernice postupanja u slučaju psihičkog, emotivnog i ekonomskog nasilja, uz uvažavanje specifičnosti svake skupine, uključujući osoba starije životne dobi
32. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike da provede kampanju s ciljem boljeg informiranja građana, osobito osoba starije životne dobi, o ugovorima o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju (ponovljena)
33. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da u suradnji s Ministarstvom rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike uložiti dodatne napore kako bi se pred sudovima i javnim bilježnicima onemogućilo sklapanje ugovora o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju od strane pravne ili fizičke osoba koja

obavlja djelatnost socijalne skrbi, odnosno osobe zaposlene u djelatnosti socijalne skrbi (ponovljena)

34. Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje, da poduzme dodatne napore radi smanjenja dugotrajnosti u postupanju
35. Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje i REGOS-u, da buduće umirovljenike na lako dostupan i razumljiv način informiraju o njihovim pravima i koracima u postupku odabira mirovine iz prvog ili oba mirovinska stupa

Diskriminacija temeljem dobi

36. Ministarstvu zdravstva te Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da razmotre načine da osobe koje su u radnom odnosu mogu brinuti o starim i nemoćnim članovima obitelji korištenjem instituta privremene nesposobnosti za rad ili na drugi način, poput neplaćenog dopusta duljeg od pet dana, mirovanja staža i slično

Mladi

37. Ministarstvu zdravstva, da poveća broj predviđenih specijalizacija iz dječje i adolescentne psihijatrije na godišnjoj razini
38. Ministarstvu znanosti i obrazovanja, da provede evaluaciju trenutnog modela građanskog odgoja i obrazovanja te ga uvede kao zaseban i obavezan predmet

Socijalna skrb: Siromaštvo i ljudska prava

39. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da poveća osnovicu za izračun zajamčene minimalne naknade (ponovljena)
40. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da napravi analizu pada broja korisnika zajamčene minimalne naknade (ponovljena)
41. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da na web stranicama HZSR-a i MRMOSP-a objavi lako dostupne i uočljive informacije o načinu podnošenja pritužbi u sustavu socijalne skrbi, posebno o Povjerenstvu za rad po pritužbama, kao i da ove informacije učini dostupnima u tiskanom obliku u područnim uredima HZSR-a
42. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da izmjenama Pravilnika o načinu rada i postupanja po pritužbama u sustavu socijalne skrbi i omogući podnošenje pritužbe elektroničkim putem bez kvalificiranog elektroničkog potpisa
43. Hrvatskom zavodu za socijalni rad, da ubrza postupke odobravanja isplate jednokratnih naknada (ponovljena)
44. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da pripremi izmjene Zakona o socijalnoj skrbi kojima bi se korisnicima zajamčene minimalne naknade po starom Zakonu o socijalnoj skrbi koji su i nakon stupanja na snagu novoga Zakona ispunjavali uvjete, ova naknada priznala od 1. veljače 2022. godine (ponovljena)
45. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da izda upute za postupanje Hrvatskom zavodu za socijalni rad kako bi se ubrzali i okončali postupci brisanja zabilježbi tražbina u korist RH na nekretninama u vlasništvu korisnika
46. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da pripremi izmjene Zakona o socijalnoj skrbi i među okolnosti za izuzimanje od obveze rada za opće dobro korisnika ZMN-a navede i privremenu nesposobnost za rad zbog bolesti

-
47. Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da izradi Nacionalnu strategiju za borbu protiv beskućništva (ponovljena)
 48. Jedinicama lokalne samouprave, da razmotre mogućnost zbrinjavanja beskućnika po modelu Stanovanje prvo
 49. Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da osigura dugoročnije i pravovremeno financiranje aktivnosti pomoći i podrške beskućnicima (ponovljena)
 50. Ministarstvu unutarnjih poslova, da pri izmjenama Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira predloži brisanje odredbe kojom se kažnjavaju skitnja i prosjačenje
 51. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da izradi Protokol o postupanju kojim bi se definirale obveze svih dionika u zaštiti prava beskućnika (ponovljena)

Pravo na adekvatno stanovanje

52. Vladi Republike Hrvatske, da poreznom politikom utječe i motivira vlasnike privatnih stanova na dugoročni stambeni najam stanova (ponovljena)
53. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da u Radnu skupinu za izradu Nacionalnog plana stambene politike RH uključi jedinice lokalne samouprave i organizacije civilnog društva koje se bave područjem stanovanja (ponovljena)
54. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine i jedinicama lokalne samouprave, da razmotre legalizaciju statusa dugotrajnih i socijalno depriviranih bespravni stanara koji nemaju mogućnosti rješavanja svog stambenog pitanja na drugi način (ponovljena)
55. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da žurno poduzme mjere kako bi se nastavili postupci po zahtjevima građana sukladno Odluci o prodaji stanova u vlasništvu RH, da ih informira o stanju predmeta i postupa u razumnim rokovima (ponovljena)
56. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da pripremi izmjenu Programa ublažavanja posljedica klizišta na način da se stradalnicima omogući dokazivanje činjenice faktičnog najma i drugim dokaznim sredstvima
57. Ministarstvu rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, da jasno propiše obveze iz članka 291. stavka 3. ZSS-a koje bi uključile obveze jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave te države, te ih o istome upozna (ponovljena)
58. Vladi Republike Hrvatske, da produži razdoblje isplate NUKE u povećanom iznosu (ponovljena)
59. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da razmotri pokretanje postupka za priznavanje NUKE po službenoj dužnosti (ponovljena)
60. Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, da donese napatuk javnim isporučiteljima vodnih usluga o postupanju u slučajevima obustave isporuke vodnih usluga, o obvezi osiguranja minimalne količine vode od 50 litara dnevno po članu kućanstva (ponovljena)
61. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da prioritizira smještaj preostalih stambeno nezbrinutih korisnika regionalnog programa stambenog zbrinjavanja
62. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da s jedinicama lokalne samouprave inicira sklapanje sporazuma o međusobnim pravima i obvezama u provedbi programa međuresorne suradnje, napose s onima u kojima bivši nositelji stanarskog prava duže vrijeme nakon ostvarenog prava na stambeno zbrinjavanje čekaju dodjelu stambenog objekta (ponovljena)
63. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da na područjima s problemima u provedbi rješenja o stambenom zbrinjavanju po modelu davanja u najam stana ili obiteljske kuće u državnom vlasništvu, korisnicima ponudi mogućnost ostvarivanja prava na drugim dijelovima potpomognutih područja ili po drugom modelu stambenog zbrinjavanja (ponovljena)

Utjecaj potresa na ostvarivanje ljudskih prava

64. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da po dovršetku obrade svih zahtjeva za obnovu nakon potresa izradi analizu potreba za eventualnim otvaranjem novog roka za podnošenje zahtjeva
65. Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, da jasno postavi i komunicira rokove i obuhvate obnove obiteljskih kuća i višestambenih zgrada na potresima pogođenim područjima (ponovljena)
66. Hrvatskoj elektroprivredi d.d., da stradalnicima potresa koji ostvaruju pravo na otpis potraživanja dostavlja račune na kojima je naznačen otpis
67. Vladi Republike Hrvatske, da nastavi s provedbom mjere otpisa potraživanja za energente na području na kojem je proglašena katastrofa (ponovljena)

Graditeljstvo

68. Građevinskoj inspekciji, da u rokovima i na način propisan zakonom obavještava građane o postupanju po njihovim prijavama nezakonite gradnje
69. Građevinskoj inspekciji, da poveća broj kontrolnih nadzora nad provođenjem izrečenih mjera (ponovljena)

Imovinskopravni odnosi

70. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da u suradnji s Ministarstvom kulture i medija postigne suglasnost o određivanju naknade za pokretnine sa svojstvom kulturnog dobra koje su sastavni dio muzeja, galerija i drugih ustanova
71. Ministarstvu poljoprivrede, da kontinuirano provodi upravne nadzore nad postupcima dodjele i korištenja državnog poljoprivrednog zemljišta (ponovljena)

Prava hrvatskih branitelja i civilnih stradalnika iz Domovinskog rata

72. Jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, da u prostornim planovima osiguraju građevinska zemljišta bez naknade i komunalno opremanje sukladno obvezi iz Zakona o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članova njihovih obitelji (ponovljena)

Prava nacionalnih manjina

73. Vladi Republike Hrvatske, da provede medijsku kampanju s ciljem osvještavanja široke javnosti o doprinosu nacionalnih manjina kulturi i društvenom razvoju
74. Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture, Ministarstvu pravosuđa i uprave i Hrvatskim cestama, da usuglase i donesu akcijski plan postavljanja dvojezičnih prometnih znakova s nazivima naseljenih mjesta i provedu ga u svim jedinicama koje su statutima predvidjele ostvarivanje ovog prava (ponovljena)
75. Vladi Republike Hrvatske, da osmisli i provede kampanju usmjerenu prema široj javnosti o vrijednosti manjinskih jezika i pisama te njihovoj uporabi u javnoj sferi (ponovljena)
76. Vukovarsko-srijemskoj županiji, da sukladno Zakonu o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi prenese osnivačka prava nad osnovnim školama u Borovu, Negoslavcima i Markušici na istoimene općine (ponovljena)

-
77. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina i Savjetu za nacionalne manjine, da rade na pomoći, podršci i edukaciji vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te lokalnih i regionalnih struktura vlasti s ciljem efikasnije primjene Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina
 78. Hrvatskoj radioteleviziji, da redakciji za nacionalne manjine osigura dostatne kadrovske i tehničke kapacitete za rad
 79. Hrvatskoj radioteleviziji, da poveća udio programa o nacionalnim manjinama, uvrsti ga u značajnijoj mjeri u emisije općeg programa te u emisijama namijenjenima nacionalnim manjinama redovito koristi manjinske jezike (ponovljena)

Diskriminacija temeljem rasnog ili etničkog podrijetla

80. Javnim i državnim tijelima, da pristupe prikupljanju etnički disagregiranih anonimiziranih podataka uz primjenu Opće uredbe o zaštiti podataka te načela prikupljanja podataka o jednakosti (ponovljena)
81. Vladi Republike Hrvatske, da žurno usvoji migracijsku i integracijsku politiku
82. Vladi Republike Hrvatske, da žurno izradi plan desegregacije u obrazovanju koji će se provoditi u svim školama u kojima postoje segregirani razredi
83. Ministarstvu znanosti i obrazovanja, da osiguraju da škole mogu izdati svjedodžbe osobama koje su srednju školu završile prije 2010. godine bez navođenja podatka o nacionalnosti
84. Ministarstvu financija, da poreznim upravama dostavi naputke o oslobođenju bivših nositelja stanarskog prava od obveze plaćanja poreza na promet nekretnina pri otkupu stana u kojem su stambeno zbrinuti (ponovljena)
85. Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu znanosti i obrazovanja, da žurno organizira prilagođene tečajeve hrvatskog jezika razine B1 i B2 za osobe pod međunarodnom zaštitom (ponovljena)
86. Ministarstvu zdravstva, da pravilnikom uredi način ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu kojim će se jasno propisati načini pružanja usluga osobama pod međunarodnom zaštitom te njihova naplata
87. Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, da osigura provođenje tečajeva hrvatskog jezika za strane radnike

Osobe raseljene iz Ukrajine

88. Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, da sve ugovorne zdravstvene ustanove i svoje područne ustrojstvene jedinice informira da osobe pod privremenom (i međunarodnom) zaštitom ostvaruju pravo na naknadu troškova prijevoza
89. Ministarstvu znanosti i obrazovanja i Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, da za učenika koji su nedavno doselili iz drugih zemalja, razmotre i po potrebi uvedu nove načine prilagodbe ispita državne mature

Pravosuđe

90. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da provede analizu utjecaja digitalizacije i modernizacije pravosuđa s ciljem otklanjanja eventualnih nedostataka u pristupu pravosuđu pripadnika ranjivih skupina građana
91. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da izradi sveobuhvatnu analizu ovršnog sustava i na temelju nje izradi prijedlog novog Ovršnog zakona (ponovljena)

92. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da pravovremeno raspisuje natječaj za financiranje pružatelja primarne pravne pomoći te ga provede u primjerenom roku
93. Državnoj školi za javnu upravu, da organizira specijalizirane edukacije za službenike upravnih odjela u županijama koji pružaju primarnu pravnu pomoć o pravnim temama zbog kojih im se građani najčešće obraćaju (ponovljena)
94. Pravosudnoj akademiji, da u okviru programa cjeloživotnog stručnog usavršavanja pravosudnih dužnosnika, za suce i sudske savjetnike, provede edukacije o anti-diskriminacijskom pravu s naglaskom na primjenjivanje tereta dokazivanja
95. Policijskoj akademiji, da u sklopu edukacija za policijske službenike koji rade na predmetima vezanim uz diskriminaciju, dodatno razradi edukativne materijale koji se odnose na prekršaje propisane Zakonom o suzbijanju diskriminacije
96. Pravosudnoj akademiji, da nastavi s provedbom edukacija o zločinima iz mržnje te suzbijanju netrpeljivosti i mržnje
97. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da nastavi s provedbom edukacija o zločinima iz mržnje i govoru mržnje kako bi se istima obuhvatio što veći broj dionika iz tijela koja se bave prepoznavanjem i procesuiranjem ovih djela
98. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da na sudovima gdje se poslovi podrške žrtvama i svjedocima obavljaju u okviru zajedničkih službi za potrebe više pravosudnih tijela te na kojima nedostaje službenika, odobri dodatno zapošljavanje
99. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da na svim sudovima gdje se provodi podrška žrtvama i svjedocima osiguraju primjerni prostor/čekaonice za žrtve i svjedoke
100. Pravosudnoj akademiji, da osigura redovne edukacije sudaca i državnih odvjetnika o pravima žrtava te pojedinačnoj procjeni žrtava

Izražavanje u javnom prostoru

101. Agenciji za elektroničke medije, da osmisli i provede edukaciju medijskih redakcija o primjeni Zakona o elektroničkim medijima na elektroničke publikacije u pogledu sadržaja kojeg generiraju korisnici te obveze moderiranja štetnog sadržaja
102. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da osmisli i provede medijsku kampanju usmjerenu na podizanje svijesti o nezakonitom govoru u javnom prostoru, osobito na društvenim mrežama (ponovljena)
103. Hrvatskoj regulatornoj agenciji za mrežne djelatnosti, da osmisli i provede medijsku kampanju osvještavanja javnosti o utjecaju Akta o digitalnim uslugama na ostvarivanje njihovih prava

Umjetna inteligencija

104. Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, da izradi Nacionalni plan za razvoj umjetne inteligencije (ponovljena)
105. Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, da uspostavi registar sustava umjetne inteligencije koji se koriste u javnom sektoru (ponovljena)

Branitelji ljudskih prava

106. Vladi Republike Hrvatske, da usvoji Nacionalni plan stvaranja poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva (ponovljena)

-
107. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da uvede dugoročno institucionalno i programsko financiranje aktivnosti organizacija civilnog društva u području zaštite ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije

Pravo na čist, zdrav i održiv okoliš

108. Hrvatskom saboru, da proglasi klimatsku i ekološku krizu te uvede procjenu utjecaja zakona i proračuna na klimu i ljudska prava
109. Vladi Republike Hrvatske, da kroz zakone i druge propise dodatno razradi ustavno pravo na zdrav život i zdrav okoliš (ponovljena)
110. Ministarstvu gospodarstva i održivog razvoja, da u suradnji s Fondom za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost te jedinicama lokalne i regionalne samouprave koje na svom području imaju crne točke, propiše obvezu njihovog označavanja te ih ogradi (ponovljena)
111. Gradu Osijeku i Nastavnom zavodu za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, da dugoročno prate zdravstveno stanje građana i radnika koji su za vrijeme požara bili smješteni u krugu tvornice Drava International
112. Državnom inspektoratu, Gradu Osijeku i Nastavnom zavodu za javno zdravstvo Osječko-baranjske županije, da nastave uzorkovati tlo, hranu i vodu radi utvrđivanja posljedica požara u tvornici Drava International
113. Ministarstvu zdravstva i Nastavnom zavodu za javno zdravstvo Brodsko-posavske županije, da evaluiraju i objedine podatke o zdravlju građana prikupljene od 2016. godine i nastave provoditi biološki monitoring građana Slavonskog Broda do 2025. godine
114. Ministarstvu zdravstva, županijama i zavodima za javno zdravstvo, da na lokacijama centara za gospodarenje otpadom, crnih točaka, industrijskih postrojenja i drugih zahvata s emisijama onečišćujućih tvari u okoliš, izrade program zaštite zdravlja mještana i provode kontinuirani biološki monitoring lokalnog stanovništva (ponovljena)
115. Pravosudnoj akademiji, da provodi edukaciju sudaca iz okolišnog prava (ponovljena)

Zaštita prijavitelja nepravilnosti

116. Vladi Republike Hrvatske, da tijelima državne uprave izda uputu o potrebi pravodobnog i efikasnog postupanja po prijavama nepravilnosti kada su nadležna za postupanje prema sadržaju prijave po Zakonu o zaštiti prijavitelja nepravilnosti te dostavljanja obavijesti pučkoj pravobraniteljici o poduzetom i ishodu postupanja u zakonskim rokovima
117. Gradu Zagrebu, da u svojoj platformi ZG Zviždač jasno navede da se prijavljivanje nepravilnosti od strane građana tim putem ne smatra vanjskim prijavljivanjem nepravilnosti u smislu Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti
118. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da izmjenama Sudskog poslovnika predmetima koji se vode na temelju Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti i u kojima se stranke na njega pozivaju dodijeli posebnu oznaku, kako bi se o ovim predmetima mogle voditi posebne evidencije i statistički podaci
119. Ministarstvu pravosuđa i uprave i Pravosudnoj akademiji, da nastave kontinuirano provoditi edukacije pravosudnih dužnosnika o primjeni Zakona o zaštiti prijavitelja nepravilnosti

Policijski sustav

120. Vladi Republike Hrvatske i Ministarstvu unutarnjih poslova, da provede preporuke Povjerenstva za rad po pritužbama dane u Godišnjem izvješću o radu za Povjerenstvo za rad po pritužbama

121. Ministarstvu unutarnjih poslova, da razmotri potrebu izmjene propisa kojima bi se precizirala procedura prijave prebivališta u slučajevima uskrate suglasnosti za prijavu od strane stanodavaca

Tražitelji međunarodne zaštite i iregularni migranti

122. Ministarstvu unutarnjih poslova, da pripremi prijedlog izmjena Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti kojim bi se sudsko preispitivanje zakonitosti rješenja o ograničenju slobode kretanja tražitelja međunarodne zaštite uredilo kako je trenutno regulirano za iregularne migrante Zakonom o strancima (ponovljena)
123. Ministarstvu unutarnjih poslova, da organizacijama civilnog društva omogući pristup prihvatilištima za tražitelje međunarodne zaštite (ponovljena)
124. Ministarstvu unutarnjih poslova, da bilježi odvracanja i druga postupanja na granicama (ponovljena)
125. Ministarstvu unutarnjih poslova, da u Prihvatilištu za tražitelje međunarodne zaštite u Kutini žurno osigura veći broj toaleta i kupaonica
126. Ministarstvu unutarnjih poslova, da poveća broj smještajnih jedinica za tražitelje međunarodne zaštite
127. Ministarstvu unutarnjih poslova, da instituciji pučke pravobraniteljice omogući uvid u sve podatke o postupanju prema iregularnim migrantima, uključujući podatke koji se nalaze u informacijskom sustavu MUP-a (ponovljena)
128. Ministarstvu unutarnjih poslova, da žurno stavi u funkciju prostorije za zadržavanje u svim postajama granične policije i njihove uvjete uskladi s međunarodnim i nacionalnim standardima
129. Ministarstvu unutarnjih poslova, da se tijekom lišavanja slobode iregularnih migranata i tražitelja međunarodne zaštite osigura adekvatno prevođenje (ponovljena)

Zatvorski sustav

130. Ministarstvu pravosuđa i uprave i Ministarstvu zdravstva, da osiguraju preduvjete za obavljanje zdravstvene djelatnosti unutar zatvorskog sustava u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti (ponovljena)
131. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da sva vozila za prijevoz zatvorenika budu opremljena sigurnosnim pojasevima u skladu s važećim propisima i međunarodnim standardima
132. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da osigura sredstva za adaptaciju postojećih i izgradnju novih kaznenih tijela, kako bi uvjeti smještaja bili u skladu sa zakonskim i međunarodnim standardima
133. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da poveća broj zaposlenih službenika u kaznenim tijelima, posebice u odjelima osiguranja, tretmana i zdravstvene zaštite zatvorenika (ponovljena)
134. Ministarstvu pravosuđa i uprave, da pripremi prijedlog izmjena Glave XIX Zakona o izvršavanju kazne zatvora (ponovljena)

Osobe s duševnim smetnjama kojima je ograničena sloboda kretanja

135. Psihijatrijskim ustanovama, da se dobrovoljnim pacijentima ne ograničava sloboda kretanja te im se omogući opoziv informiranog pristanka tijekom hospitalizacije
136. Ustanovama za smještaj osoba s duševnim smetnjama, uključujući i socijalnim, da poduzimaju mjere pojačanog nadzora prema osobama s duševnim smetnjama temeljem individualne procjene rizika, s ciljem zaštite njihovog zdravlja i/ili života
137. Ministarstvu zdravstva, da educira medicinsko osoblje o obvezi i načinu upoznavanja pacijenata s pravima tijekom boravka u psihijatrijskim ustanovama

-
138. Psihijatrijskim ustanovama, da izrade obrasce za podnošenje pritužbi i učine ih dostupnim pacijentima te instaliraju sandučice za njihovo podnošenje
 139. Psihijatrijskim ustanovama, da izrađuju individualni plan liječenja i s njime upoznaju svakog pacijenta te prate njihovu primjenu
 140. Ministarstvu zdravstva, da educira medicinsko osoblje o primjeni mjera prisile uzimajući u obzir njihovu nužnost i proporcionalnost dok traje neposredna opasnost za pacijenta ili osoblje
 141. Psihijatrijskim ustanovama, da mjere sputavanja provode u posebnim prostorijama bez izlaganja pogledima drugih pacijenata uz kontinuirano praćenje zdravstvenog stanja

Statistički podaci o postupanju povodom diskriminacije

142. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da provede istraživanje o prisutnosti diskriminacije u području pristupa dobrima i uslugama (ponovljena)
143. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da kontinuirano informira javnost o zabrani diskriminacije i mehanizmima zaštite (ponovljena)
144. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da nastavi s edukacijama stručne javnosti o pojavama diskriminacije u skladu sa specifičnim interesima i potrebama pojedinih ciljanih grupa (ponovljena)
145. Uredu za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, da financira aktivnosti usmjerene promicanju jednakosti i suzbijanju diskriminacije na lokalnoj razini

Međunarodna suradnja i međunarodni mehanizmi zaštite ljudskih prava

146. Vladi Republike Hrvatske, da ratificira Fakultativni protokol uz Međunarodni pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima (ponovljena)
147. Vladi Republike Hrvatske, da ratificira Europsku socijalnu povelju (Revidiranu) (ponovljena)

6. Zaključak

Izvješće pučke pravobraniteljice analiza je i ocjena ocjenu stanja zaštite prava i sloboda u Republici Hrvatskoj, kao i vezano uz određene pojavne oblike povreda prava pojedinaca ili pojedinih društvenih skupina.

Izvješće se temelji na radu pučke pravobraniteljice kroz pet mandata, s obzirom na to da institucija djeluje kao:

- (1) ombudsman, što uključuje zaštitu građana od nezakonitog postupanja tijela javne vlasti odnosno zaštitu prava na dobro upravljanje i vladavine prava;
- (2) nacionalna institucija za ljudska prava, s ulogom zaštite i promicanja ljudskih prava, osobito međunarodnih pravnih akata o ljudskim pravima i slobodama koje je prihvatila Republika Hrvatska;
- (3) središnje tijelo za suzbijanje diskriminacije, odnosno tijelo za jednakost, što uključuje ovlasti u postupanju i prema privatnom sektoru i fizičkim osobama;
- (4) Nacionalni preventivni mehanizam za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja, koji se odnosi na osobe lišene slobode; i
- (5) tijelo za zaštitu prijavitelja nepravilnosti (tzv. zviždača)/vanjski kanal za prijavljivanje nepravilnosti.

Izvješće opisuje stanje u 2023. godini, dok su preporuke smjer za buduće djelovanje onih kojima su upućene, a time i snažniju zaštitu ljudskih prava i sloboda, vladavine prava i suzbijanje diskriminacije u Hrvatskoj. Ovim Izvješćem pučka pravobraniteljica upućuje sveukupno 147 preporuka.

Prema informacijama koje smo prikupili, nadležna tijela su postupala ili postupaju po 44,12% preporuka iz Izvješća pučke pravobraniteljice za 2022. godinu, neznatno manje u usporedbi s Izvješćem za 2021. godinu, kada su to činili po 45% preporuka. Nadležna tijela ne provode 27,06% preporuka, a za 28,82%% nemamo informacije o njihovoj provedbi od tijela kojima su upućene.

U ovom kontekstu relevantna je i preporuka Europske komisije Republici Hrvatskoj u Izvješću o vladavini prava, prema kojoj bi RH trebala dodatno poboljšati provedbu preporuka pučke pravobraniteljice i sustavnije odgovarati na zahtjeve pučke pravobraniteljice za informacijama.

Stoga se Hrvatskom saboru ovo Izvješće predaje uz isticanje važnosti ažurne rasprave te poticanja ispunjavanja u njemu danih preporuka od strane tijela kojima su upućene, kako bi se iskoristio njegov potencijal u naporima za jačanje zaštite ustavnih i zakonskih prava građana, što bi bilo u skladu sa ustavnopravnim definiranjem pučke pravobraniteljice kao opunomoćenice Hrvatskog sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda.